

TFK ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: sotsiaalsained	Õppeaine: ühiskonnaõpetus
Kooliaste:	Klass: 9	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus:		
<ol style="list-style-type: none"> 1) Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks; 2) Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele; 3) Ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna valdkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid erinevate sotsiaalsete rühmadega; 4) Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, näiteks ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, vabadus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonda, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse. 		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
<ol style="list-style-type: none"> 1) Teab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega; 2) Teab, kuidas kujunes ja kuidas toimib tänapäeva demokraatlik ühiskond; 3) Märkab, mis võib ohustada demokraatiat tänapäeval, selgitab, tuginedes minevikunäidetele; 4) Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid; 5) Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas; 6) Teab majanduse toimimise põhijooni, teab oma õigusi ja kohustusi tarbijana, oskab oma õigusi kaitsta; 7) Analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest; 8) Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega; 9) Analüüsib õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost; 10) Teab, et Eesti Vabariigi põhiseadus on kõrgeim õigusakt ja oskab sealt leida vajalikku infot; 11) Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas, riigis ja rahvusvaheliselt; 12) Teab Eesti riigi ja selle kodanike õigusi, võimalusi ja kohustusi, mis tulenevad Euroopa Liidu liikmesusest; 13) Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid; 14) Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt; 15) Analüüsib tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust vajaduse korral otsida abi. 		
TEEMA 1: Majandus		
Õpitulemused:	Õppesisu:	

<p>1) Teab erinevaid majandussüsteeme ja oskab eristada turumajandust;</p> <p>2) Teab, kuidas tekib ühiskonnas tulu ning millistel alustel heaoluühiskonnas tulused ümber jaotatakse mõistes, miks on tähtis ühiskonna sotsiaalse õigluse loomisele kaasa aitamine.</p> <p>3) Mõistab, millistest reeglitest lähtutakse töösuhte loomisel. On teadlik riskidest, mis noori tööturule sisenedes võivad puudutada;</p> <p>4) Mõistab, millest sõltuvad riigi tulud ning millised kohustused on riigil.</p> <p>5) Teab, kuidas planeerida vastutustundlikult oma rahaasju. Mõistab, millised ohud võivad kaasneda laenamise või investeerimisega, oskab neid seostada mõjutamise ning infokorruptuse ohtudega. Mõistab, mida tähendab finantsiline vastutus ja kuidas võtta arukalt riske. Oskab koostada oma kuludest/tuludest lähtuvat eelarvet seostades seda aruka tarbimisega.</p>	<p>1) Turumajandus;</p> <p>2) Jõukus ja toimetulek;</p> <p>3) Tööturg ja töösuhted;</p> <p>4) Maksud ja eelarve;</p> <p>5) Tarbimiskäitumine.</p>
--	---

Põhimõisted:

Ressurs, majandussüsteem, vaba turg, momopol, osaühing, äriplaan, kasum, kahjum, teaduspõhine majandus, heaoluriik, riigieelarve, otsesed maksud, kaudsed maksud, tuludeklaratsioon, sotsiaalne ettevõtlus, õiglase kaubandus, eksport, import.

Õpistrateegiad:

Arutlev vestlus: Ennustame, millised on sinu meelest tulevikutooted ja teenused, mida igapäevaselt kasutama hakkame?

Rühmatöö: äriplaani koostamine Uute mõistete õppimine läbi arvamussloo kirjutamise: õpilased kirjutavad arvamussloo teemal „Mida riik saab teha selleks, et soodustada vaba ettevõtlust?“ kasutades uusi mõisteid õpikust

Uute mõistete õppimine läbi arvamussloo kirjutamise: õpilased kirjutavad arvamussloo teemal „Mida riik saab teha selleks, et soodustada vaba ettevõtlust?“ kasutades uusi mõisteid õpikust.

Digipädevused:

Tööleht: [e-tundi „Kuhu kulub riigi raha?“](#)

Ideede leidmine: Reet Aus "Kuidas läbi disaini maailma parandada?"
<https://maailmakool.ee/materjalid/100059/e-kulalistund-reet-aus-kuidas-labi-disaini-maailma-parandada/>

Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüpelink)

Praktilised tööd:

TEEMA 2: Kodanikuühiskond

Õpitulemused:

Õppesisu:

1) Mõistab, milline on kodanikuühiskonna roll demokraatia tagamisel ning, millised on

1) Poliitilised ja kutsealased ühendused;
 2) Kodanikuosalus;

<p>vabauhenduste eesmärgid ja toimimise põhimõtted. Saab aru, millised probleeme aitab vabakond kogukonnas ja laiemalt ühiskonnas lahendada ning oskab näha võimalusi, milliseid annab vabauhendustes või nende algatustes osalemine;</p> <p>2) Mõistab, milline on kodanikuühiskonna roll demokraatia tagamisel ning, millised on vabauhenduste eesmärgid ja toimimise põhimõtted. Saab aru, millised probleeme aitab vabakond kogukonnas ja laiemalt ühiskonnas lahendada ning oskab näha võimalusi, milliseid annab vabauhendustes või nende algatustes osalemine;</p> <p>3) Õppija teab, millised on peamised inimõigused (sh lapse õigused) ning kus need on sätestatud. Oskab märgata vägivalda ja kuritarvitamist enda ümber ning tunneb lihtsamaid sekkumise võtteid/võimalusi.</p>	<p>3) Inimõigused.</p>
<p>Põhimõisted:</p>	
<p>Põhiõigused, inimõigused, kodanikuõigused, universaalsed õigused, lapse õigused, kohustused, privileegid, vastutus, diskrimineerimine, inimkaubandus.</p>	
<p>Õpistrateegiad:</p>	
<p>Uurimuslik õpe: Paaristöö: õpilased arutavad, millistest kohustustest peavad täiskasvanud kinni pidama seoses lapse kasvatamisega. Valivad välja enda hinnangul 3 kõige olulisemat kohustust ning panevad need kirja. Lisavad juurde selgituse - <i>sellist kohustust on vaja, kuna....</i> Info kogumiseks kasuta õiguskantsleri kui lasteombudsmani kodulehte. Juhitud kujuitus metoodika toel inimkaubanduse ohtude tutvustamine.</p>	
<p>Digipädevused:</p>	
<p>Töö piltidega, mis puudutavad pagulasi nt arengukompassi meetodil; plakatite/infograafika loomine rahvastiku teemal nt kodanikupäevaks.</p>	
<p>Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)</p>	<p>Praktilised tööd:</p>
<p>TEEMA 3: Riik ja valitsemine</p>	
<p>Õpitulemused:</p>	<p>Õppesisu:</p>
<p>1) Teab erinevaid riigivalitsemisvorme;</p> <p>2) mõistab, milles seisneb võimude lahususe printsiip ning miks ja kuidas seda demokraatlikus ühiskonnas rakendatakse. Oskab eristada võimu harusid saades aru nende ülesannete erinevustest, kuid samas omavahelisest vastastikusest seotusest;</p> <p>3) Teab põhiseaduse tähtsust ja oskab seda kasutada info leidmiseks;</p> <p>4) Teab valimiste põhimõtteid demokraatlikus riigis;</p> <p>5) Teab seadusandliku võimu toimimist;</p>	<p>1) Riigivalitsemisvormid;</p> <p>2) Võimude lahusus;</p> <p>3) Põhiseadus ja teised õigusaktid;</p> <p>4) Valimised;</p> <p>5) Riigikogu;</p> <p>6) Valitsus;</p> <p>7) President;</p> <p>8) Kohtusüsteem;</p> <p>9) Kohalik omavalitsus.</p>

<p>6) Teab valitsuse ülesandeid ja oskab tuua näiteid valitsuse tööst;</p> <p>7) Teab presidendi rolli Eesti Vabariigis;</p> <p>8) Oskab selgitada, miks on kohtusüsteem mitmeastmeline ja milline roll on igal astmel. Teab oma õigusi kohtusse pöördumisel;</p> <p>9) Õppija oskab tuua näiteid, millised on valdade ja linnade ülesanded oma kogukonna igapäevaelu korraldamisel. Selgitab, kuidas rakendub võimude lahususe põhimõtte kohaliku valitsemise tasandil. Teab, kellel on hääleõigus kogukonna esinduskogu - volikogu valimistel. Oskab tuua lihtsaid näiteid, millistes küsimustes tuleb inimesel kohaliku võimu poole pöörduda. Tunneb huvi kohaliku elu korraldamise vastu.</p>	
<p>Põhimõisted:</p>	
<p>Seadusandlik võim, täidesaatev võim, võimude lahusus, õiguskantsler, laste ombudsman, president, põhiseadus, osalusdemokraatia, otsedemokraatia, esindusdemokraatia, referendum, vabad valimised, üldised valimised, ühetaolised valimised, valimissüsteem, hääleõigus, hääletamine, eelhääletamine, valimiskünnis, boikoteerimine; streikimine; ühiskonnakriitika avaldamine; osalemine erakonna tegevuses.</p>	
<p>Õpistrateegiad:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> Uurimuslik õpe. Tutvuda, millised vabauhendused tegutsevad kodukandis. Milliseid ühiskondlikke probleeme nimetatud kodanikuorganisatsioonid leevendada aitavad? Millised esimese sektori institutsioonid samade probleemidega kokku puutuvad? Kui märgatavad on nimetatud organisatsioonid kogukonnas? Töö piltidega: Tahvlile panna erinevate Eesti erakondade logod ilma nimedeta. Arutlev vestlus: mida võib logode pealt nende maailmavaate kohta välja lugeda? millistele erakondadele need logod kuuluvad? Kuidas logo (sümbolid, värvid jms) võiks peegeldada erakonna maailmavaadet? Ülesanne: Kujutle, et sõidad liftis ühe kõikvõimsa olendiga, kelle määrata on inimühiskonna edasine saatus. Ülesanne on talle maha müüa idee demokraatiast kui parimast võimalikust valitsemisviisist. Kasuta liftikõne skeem.pdf Ideekaardi koostamine: Mõisted korruptsioon avamine toetudes eelnevalt loetud tekstile näiteks: "Mis on korruptsioon". 	
<p>Digipädevused:</p>	
<p>Info otsimine internetist, näiteks https://valitsus.ee/</p>	
<p>Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)</p>	<p>Praktilised tööd:</p>
<p>TEEMA 4: Ühiskond ja sotsiaalsed suhted</p>	

Õpitulemused:		Õppesisu:	
<p>1) Mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust kultuuriliste/maailmavaateliste (poliitiliste) erimeelsuste puhul. Oluline on arendada sallivust, õiguspõhisust, solidaarsust, vastutustundlikku;</p> <p>2) Teab, mis on kodanikuõigused ja millised on välismaalaste õigused Eestis;</p> <p>3) Oskab seletada mõistet multikultuurne ühiskond, teab selle erinevaid tahke;</p> <p>4) Mõistab demokraatliku ühiskonna väärtusi ja teab, kuidas neid hoida;</p> <p>5) Teab, milles seisneb sõnumite võimendamine ja mullistumine. Mõistab, millistes olukordades mõjutamine toimub ning oskab märgata enda ümber erinevat liiki turunduskommunikatsiooni kui ka poliitilist propagandat. Mõistab, mis on infosõda ning kuidas kasutatakse vastandumist jm infomüra, et mõjutada demokraatliku arutelu. Tunneb ja oskab rakendada võtteid, kuidas vaeuudist ära tunda.</p>		<p>1) Ühiskonna koosseis;</p> <p>2) Kodanikud ja välismaalased;</p> <p>3) Ühiskonna mitmekultuurilisus;</p> <p>4) Ühiskonna väärtused;</p> <p>5) Kommunikatsioon.</p>	
Põhimõisted:			
<p>Ühiskonnarühmad, rahvastikunäitaja, demograafia, migratsioon, immigrant/sisserändaja, kodanik, topeltkodakondsus, varjupaigataotleja, ühiskond, avalik sektor, riigiasutus, avalik-õiguslik asutus, era-(äri)sektor, eraettevõtte, kolmas sektor, mittetulundus organisatsioon, vabakond, ühiskondlik ebavõrdsus (ja võrdõiguslikkus vs võrdväärus) sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus, sotsiaalne õiglus, identiteet, mitmekultuurilisus, subkultuurid.</p>			
Õpistrateegiad:			
<p>Esitluse loomine: subkultuuridest ja nende tutvustamine klassile. Rollimäng, kus iga õpilased loosivad endale subkultuuri esindaja rolli ja püüavad neid jäljendada kokku lepitud olukordades nt laadal, bussipeatuses, meeleavaldusel.</p>			
Digipädevused:			
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)		Praktilised tööd:	
TEEMA 5: Eesti Euroopas ja maailmas			
Õpitulemused:		Õppesisu:	
<p>1) Mõistab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega ning, et väikeriigile tagab just rahvusvaheline koostöö ja osalemine rahvusvahelistes organisatsioonides oma huvide parima esindatuse;</p> <p>2) Teab, mida annab Eestile kuulumine EL ja NATO-sse;</p>		<p>1) Eesti maailmas;</p> <p>2) Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides;</p> <p>3) Rahvusvaheline koostöö;</p>	

<p>3) Mõistab, miks on väikeriigile oluline, et rahvusvahelistes suhetes järgitaks kokkulepitud reegleid, austatakse inimõiguseid ja demokraatiat;</p>	
<p>Põhimõisted:</p>	
<p>Euroopa Liit, EL Parlament, EL Komisjon, Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO), ÜRO, euro, diplomaatia, humanitaarabi organisatsioonid, hargmaised ettevõtted.</p>	
<p>Õpistrateegiad:</p>	
<p>Arutluse kirjutamine: Üheks globaalseks probleemiks on pagulastega seotud ränne, mida kliimakriis lähiaastatel ilmselt veelgi suurendab. Ühe probleemi lahendusena on välja pakutud müüri ehitamist Euroopa piirdele. Kas oskad pakkuda paremaid variante?</p>	
<p>Liftikõne: Kujutle, et sõidad liftis ühe kõikvõimsa olendiga, kelle määrata on inimühiskonna edasine saatus. Ülesanne on talle maha müüa idee demokraatiast kui parimast võimalikust valitsemisviisist.</p>	
<p>Töö piltidega: Tööleht rahv.organisatsioonide lippudega (EL, NATO, ÜRO). Milliste rahvusvaheliste organisatsioonide lippudega on tegemist? Lisa lühidalt ka nende organisatsioonide peamised tegevus eesmärgid.</p>	
<p>Digipädevused:</p>	
<p>Töö tekstidega+töölehed: EL toimimist õppida kasutades tööraamatut "EL ja mina"</p>	
<p>Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)</p>	<p>Praktilised tööd:</p>